

Ozir po svetu.

Pismo iz Amerike.

Po prijaznosti gospé Jelenove iz Kranja je došel „Novicam“ list iz severne Amerike, ki ga je 17. januarja pisal bratranec njen Jože Košir iz Št. Jožefa. Ker pismo popisuje mnogo kmetijskih zadev v Ameriki in sicer o ondašnjih zadevah odkritosrčno govori, utegne mikavno biti tudi našim bravcem. Nate tedaj važnejše reči:

„9 tednov smo ponoči in podnevi potovali; celih 42 dni smo bili na morji. Boga smo hvalili, da je bilo konec težavnega potovanja. Prve Kranjce sem naletel v fari sv. Jožefa, kjer mi je Janez Pogačnik dobil pri nekem Amerikancu službo s trideset dolarji na mesec (dolar je denar, vreden 2 gold. 17 kr. avstr. denarja). Bila je pa moja služba ta, da sem z volmi vozaril. Vsak voznik tukaj goni po tri pare volov vpreženih v tri voze; navadno je 24 dni na poti, 200 angleških milj daleč vozi; do postaje ni nobene hiše; spati je treba ali na vozu ali na tleh; ker ni dobiti ne vina ne žganja, zato se ne dá kar nič zapraviti, toraj je lahko si kaj denarcev privarovati. Vendar sem si službo prebral ter sem zdaj pri nekem Nemcu, pri katerem večidel drva sekam ter imam jako dobro hrano (mesó trikrat na dan in belega kruha dovolj, črnega še videl nisem, kar sem tukaj) in vsak dan en dolar plačila. Prav vesel sem. Hrana je tukaj jako dober kup; en bušelj (= 20 bokalov kranjske mere) pšenice veljá 70 do 80 centimov (100 cent. je 1 dolar), ovsa 25 cent., turšice 45 cent., krompirja 25 centimov. To pa zato, ker je zemlja jako rodovitna, ni je treba gnojiti in tudi žita ne pleti; na 1 oral kmet poseje poldrugi bušelj, pridela pa 25—30 bušljev pšenice, in v tej primeri tudi družega žita. Neobdelana zemlja je tukaj še večidel prosta, vsak si je 1 oral lahko kupi za $1\frac{1}{4}$ dolarja; kdor je pa 21 let star in hoče biti amerikkansk državlján, ta si lahko 160 oralov proste zemlje kupi za 15 dolarjev. — Obdelana zemlja je precej draga. Vsak kmet ima vse posestvo skupaj okoli svoje hiše. Obleka in obutev ste pa tukaj sila dragi in slabi; 1 vatal kotuna veljá 25—30 centimov; škornje 5—6 dolarjev; slabo sukno je po $2\frac{1}{2}$ dolarja. Tudi kava in sladkor sta draga, pa vendar vse pije kavo, ker je šega taka. — Par volov se prodá za 100 do 125 dolarjev, krave so po 20—25 dolarjev; za par konj daš 400—420 dolarjev; prešiči plemenci so dober kup, pitani pa po 8—10 centimov. — Nikar pa ne mislite, da se tukaj živi ali obogati brez dela. Tukaj mora delati, naj bo kdor si hoče; še taki ljudje delajo, ki imajo po 100.000 premoženja, ker je taka šega. Ravno tako smo v družih rečéh vsi enaki, bodi-si revež bodi-si bogatin, oba imata enake pravice, nikomur se ni treba odkrivati. — Zima je ostrejša (v hudem mrazu kaže gorkomer 30 stopinj), poletje je pa bolj vroče, kakor pri vas. Za vožnjo sem plačal: od Ljubljane do Dunaja 12 gold. 24 kr.; od tod do Bodenbacha 13 gold. 70 kr.; od tod do Lipsika 4 gold.; od tod do Bremena 5 gold.; od tod do Neu-Yorka 49 gold. 30 kr. v zlatu, od tod do La Cross-a 23 dolarjev, od tod do sv. Pavla 5 dolarjev; od tod do sv. Claud-a 5 dolarjev; le da voznjini po morji je všteta tudi hrana, ki je pa sila slaba, toraj bi jaz svetoval vsacemu, ki hoče sèm iti, da seboj vzame suhega mesá, klobas in vina. Papirnatí denar se mora na Dunaji zmenjati v zlato, in sicer najboljše v francozke cekine, ker se ž njimi povsod, tudi v Ameriki lahko plačuje. — Da-si tudi sem tukaj zadovoljen, vendar nikoga sèm ne vabim; vsak ima prosto voljo, naj stori, kar hoče. Z Bogom!

Jože Košir.

Kratkočasnice.

* Srenjski sluga (hlapec) po svojem poslu stopi pred župana. Župan ga vpraša: Kdo me je pa že spet nadlegovat prišel, vendar ni nikoli miru; kdo stoji v veži? *Sl.*: Nihče. — *Žup.*: Reci mu notri priti, da ga urno odpravim. *Sl.*: Kdo pa? *Žup.*: Nihče! Sluga debelo gleda župana. *Žup.*: Tamalopridni pritepenec bo že iz mojih lastnih ust izvedel, kaj je pravica v naši srenji. *Sl.*: Kdo neki? *Žup.*: Nihče. Uni dan ga je Potokar tožil, da mu je lep kos detelje popasel. *Sl.*: Božja dekla naj vas razume, kdo bi ta človek bil! *Žup.*: Ravno on je. *Sl.*: Vsaj nikogar ni v veži. *Žup.*: Ti šalobarda ti — kaj nisi prec na moje vprašanje rekel: Nihče? *Sl.*: Vsaj še zmirom pravim: nihče. — Zdaj župan razdražen vrata odpre, in se prepriča z lastnimi očmi, da nikogar ni v veži. — In vendar sta oba svoj prav trdila. Kako pa to? Ljubi bravec, naj ti to pripetilo nekoliko pojasnim. Neki Dolenec se je bil na Gorenskem vselil, al svojemu maternemu jeziku je vedno zvest ostal. Ako ga je kdo vprašal na priliko: Kdo te je spremljal — ali kdo je sinoč pri vas bil itd.? je vselej odgovoril: nihče. In tako so mu pridjali imé: Nihče, sploh so mu rekli: Nihče, tudi župan ga ni vedel drugače imenovati. Sluga pa, ki je še le pred kratkim k županu v službo prišel, je bil tudi Dolenec, ki mu je bilo lahneje reči: nihče, kakor nobeden. In zato se nista razumela.

* Neki prav čmeren šolsk učitelj, ki bi se mu bilo lagljeje „Kisavec“ kakor „Veselič“ reklo, napravi v novem šolskem poslopji napise na sobe: šolska soba, učiteljeva soba. Neki burkavec, učitelju ne ravno poseben prijatelj, gre in na s učiteljske sobe naredi strešico = v. — Otroci drugi dan v šolo pridejo, in neki fantalin postojí pod napisom ter zakriči na vés glas: fantje, fantje, berite, berite, oj, oj: Učiteljska šoba. Vsaj pa res naš učitelj vedno šobo napenjajo, reče neki predrzen deček. — Da se je čmernega učitelja šoba še bolj narastla, ko je zapazil to sestro na tabli, se samo ob sebi vé.

P.

Dopisi.

Iz Belega grada 8. marca. (!) — Odkar sem v Srbii, dopisa od mene dobili niste; morda Vam ni žal, vsaj znam, da je Podliščekov dohtar mnogo lepega pisal, — in k temu moram priznati — tudi resničnega; samo v eno stran — v politično — ni se mešal; pa je tudi težko o tem kaj govoriti, še teže pisati; mislim, da Schmerligova uprava v Avstrii ni se bolj bala kritike, kakor se je Hrističeva v Belem gradu plaši. — Občno mi južni Slovani, morda v obče vsi Slovani preveč držimo na slobodoumno vlado srbsko. Istina pa je, da narod je slobodoljuben, kajti on si je Srbijo samo s svojo krvjo oslobodil, vsaj so njeni sinovi odkupili se brez tujega upljiva turškega robstva.

Milina mi je bilo prvikrat ugledati na Savi srbsko ladjo s trobojno zastavo, pa poprašam kmeta, je li srbska ali turška, ker so vsi ljudje nosili fesove in pa turške hlače (čakšire). Odgovoré mi, da je srbska, in srce mi veselja zaigra, ko sem prvikrat ugledal ladjo pod slovansko zastavo. Slovanu je to jako milo.

Srbskemu narodu žal besede ne moremo reči, samo to, da je premalo izobražen in da o slovanstvu malo ali nič ne zna. Vsak Srbin pa zna za svojo povestnico, vsak zna za silnega cara Dušana, vsak za vso rodovino Nemanjino, vsak za nekdanje prostranstvo srbskega carstva. To vse mu priča narodna pesem, slepci srbski. In zato se je ta neizmerna ljubezen srbska do samega sebe izvodila, zato prezira vse ostalo, zato kaže: Pravi

Srbin, samo što ne zna srbski govoriti, ako hoče označiti poštena iz druge narodnosti. Ravno toliko ljubi svojo vero; res v cerkev ne mara iti, za duhovne zna jezero pripovedek smešnih, — al ona mu je sačuvala narodnost, narodni duh; glave cerkve bile so tudi glave narodove. Zato smatra Rusa za Srbina, Vlaha za Srbina, Grka za Srbina, ki so vsi pravoslavne iztočne cerkve. Al od prostega naroda ne moremo zahtevati, da zna za vse slovanstvo; pogledjmo zato na malo otmenijo vrsto naroda: na uradnike, kupce — in učence.

Uradniki se niso otresli starega duha; še jim je Srbstvo vse, na Hrvate se bolj mrzé, Bolgarov ne poznajo, o Slovencih malo kdo še sanja. V Belemgradu se ne govori drug jezik nego srbski cerkveni, in v bogoslovji ruski, ker ondašnje duhovstvo gré ali v Kijevo ali Moskovu ali v Petrograd učiti se. Uradniki bili so nekteri v Rusii, na Francozskem, v Beču, Heidelbergu, Freibergu, Berlinu, v Belgii, pa tudi v Švajci, to je samo v mestih, kjer se za slovanstvo ne zna ali se še sovráži. Tako se vrnejo nekteri slobodoumni, nekteri birokrati, al redko kateri je bral „Dcery Slavy“, redko kateri se je navdušil za panslavizem ali južno slovanstvo. Sam vrednik „Vidov dan-ov“ Miloš Popović je sadaj protivnik južnemu slovenstvu, nekda pa je bil navdušen brat slavnega Djure Daničića. Sanja sicer o federaciji jugo-iztočnih narodov; al protiven je Hrvatom, udarja na Grke, Rumune, hoče neprirodne zaveze, Napoleonovo politiko. On v Srbii gleda, da stare naše rane se ne zacelijo; njegov paškvil na debato v zagrebškem saboru pokazuje nam redkega svetnika, ki je nekda goril za slovanstvo! Lepo mu v „Svetovidu“ odgovorja častiti Matija Ban. Drugi listovi so zeló tako isti. „Svetovid“ je brez boje, samo kadar piše Ban v njem, je dober; drugače ni stanovitnega značaja. „Srbske novine“ so še najbolje, ker vsaj niso strastne. „Vila“, podučni list, je pošten, in njen urednik se prišteva prvim srbskim mlajšim pisateljem; on se v stare hrvatsko-srbske prepirke ni mešal, in tako bilo je pravo.

Trgovci se malo zavedajo narodnosti; kupčijske šole so se učili nekteri pri Maru v Ljubljani, nekteri pa v drugih mestih Avstrije in Nemčije; al znamo sami, da ti zavodi narodnosti ne poznajo, in znamo tudi to, da očetje bi radi, da znajo nemški, da so v stanu z Bečem raditi. Al to je resnica, da je ta stan najsvobodnejši, ker ne zavisí od nikogar; vendar pa se z našim ne morejo meriti; še treba vremena, treba drugačne osnovne šole, drugačne realke, drugačne gimnazije.

„Mladost ludost“ kaže srbska poslovice. „Mladost zanešenost“ — veli druga. Res, ko pogledamo na novi zarod, srce nam se širi. Še jih ima, ki ne znajo mnogo o slovanskih idejah, al vsi brez razlike so „Vidovdanovi“ protivniki, vsi želijo sloge slovanske, čeravno se včasí naljutijo na Hrvate kakor na vélike Hrvate. Znanja slovanskih jezikov ne bote res toliko našli; saj ni bilo učiteljev véstih, ki bi jih bili navdušili; al to je krivica vlade. Še dandanašnji v veliki šoli na treh fakultetih ni katedre slovanskih jezikov, slovanskih starin! V Parizu imajo to, v Belem gradu ne! Žalost žalost! — Poznam jih nekoliko, ki so vrli narodnjaci, in menda se bo skoro ustanovilo društvo, ki bo list izdaval v srbsko-hrvaškem, bolgarskem in slovenskem jeziku. Takemu listu je želeti uspeha in podpore vseh južnih Slovanov.

V Buda-Peštu 10. marca. Ta teden bi se smel imenovati „tihi teden“ ogerskega deželnega zbora, ker tako malo šundra v tukajšnjem deželnem zboru vés čas ni bilo, kar se je zborovanje pričelo. Vzrok temu je kraljevi reskript, kateri je vroče glave zbornikov nekoliko ohladil, kako dolgo, se bo kmalu pokazalo, posebno pa, kadar se bodo v skupnem zboru obravnave začele

o predlogih, ktere sedaj različni odbori o mnogih rečeh, posebno pa o vzajemnih državnih zadevah napravljajo. — Odborniki so tako izvoljeni, da bodo njih predlogi od vse zbornice ali saj od velike večine potrjeni. Pri vsem tem se pa vendar le za gotovo sme pričakovati, da bodo na vse strani ostre pušice letele, največ pa, kadar na kraljevi odgovor vrsta pride. — Ali bodo Magjari z glavo skozi zid hotli ali ne, kdo more sedaj to povedati? — Večina poslancev bo kaj težko svoje misli spremenila; ako pa to storí, se izneveri svojemu magjarskemu značaju, ker Magjar svojo trdi, da se mu ravno vés svét čudi. — Na to Magjari ne držijo veliko, ali je kaka misel ali reč temeljito dokazana ali ne, da jim je le na videz všeč in da se jim le dobro prileže. — V dokaz tega naj povem nekaj, kar je velikán magjarske učenosti in bistrournosti, František Deak, v svojem govoru 22. svečana v podporo dvalizma in ogerskih postav od leta 1848 navodil. — Deak je rekel, da je razdvojenje avstrijske države v dve polovici (magjarsko in nemško) podobno mogočnim vratam, katerih oblok na dveh silnih stebrih počiva; kdor bi htel ta dva stebra družega k drugemu pomakniti, ta bi celo krasno stavbo razdjal. — Ne vem, zakaj se je Deak tega pripodobljeja poslužil; pod vratmi vendar menda ne bodo morali ter bi tudi ne mógli različni avstrijski narodi prebivati, ker bi, brez ozira na vse druge nezgode, pod vratmi proti viharju in slabemu vremenu nobenega zavetja ne imeli! Dobro in zadovoljno se more stanovati le v modro sezidanem poslopji, kjer je za vse prebivavce po njih različnih opravilih in potrebah dosti prostora. Poslopja pa menda nobeden umni polir ali mojster ne stavi zgolj na stebre; stebri so navadno le nepotrebni privržki; ako bi pa ravno hotel kdo po vsi sili celo poslopje na stebre postaviti, pa ne bodeta samo dva stebra zadosti, treba jih bo veliko veliko več, kajti ako bi se en steber podrl, se zarad tega še nikakor ne sme celo poslopje podreti, in podreti steber se iznova in trdneje zida. — Z večo pravico bi se dala razdelitev Avstrije v dve polovici primeriti vozu na dveh kolesih. Na takem vozu se gotovo nikdo na daljno cesto ne podaja, ker tak voz je omahljiv, ziblje se in cinca, da se človeku v glavi vrtí; ako pa koló na kamen zadene, se prekucne. — Pogledjmo pa si voz na dveh kolesih bolj od blizu — koliko oseb se more v njem voziti? Navadno le dve! — Če je pa tako, če ima biti Avstrija voz na dveh kolesih, kako neki se bodo mógli vsi avstrijski narodi v njem voziti, ker je le za dva narejen? Vsi bi se tedaj kratko in malo ne mógli; kdo tedaj se bo? — Magjari in Nemci so nam že dosti razumevno na to odgovorili. — Kaj ima tedaj biti z vsemi družimi narodi? Odgovor se razume sam ob sebi: voz se ne pelje sam; treba je koga va-nj vpreči. Taka vožnja bi pa bila kaj neusmiljena pa tudi kaj nevarna. — Ozrimo se na drugi pripodobljej, ktereja je Deak v podporo dvalizma navodil. Deak je tako-le modroval: Ezav je pravice prvorojenca svojemu mlajšemu bratu Jakobu za skledo leče prodal, ker Ezav je bil zeló lačen; lečo je snedel, ali pokoja med njim in njegovim bratom ni bilo več. Ravno taka — pravi — bi se nam godila, ako bi mi zarad prevelikega poželenja po spravi z vlado od svojih zgodovinskih pravic odjenjali. — Deak je tedaj Oggersko z Ezavom pripodabljal! — Ali bi se pa ne dala ravno tako dobro dunajska vlada z Ezavom primerjati? — Ali ni mar dunajska vlada zadosti na dobro pokazala, koliko ji je na tem ležeče, da bi bil vendar enkrat mir in zadovoljnost na Oggerskem? Sam presvitli cesar se je v ta namen med Ogge podal ter je v kratkem času že trikrat po več dni, zadnjič s presvitlo cesarico več kakor cel mesec med Ogri bival! Kteri drugi deželi je ta čast

došla? — Deak misli, da na Ogerskem ne more biti pokoja, dokler se Avstrija na dva kampa ne razdeli in če se ogerska konstitucija od 1848. leta brez prenaredbe djansko za mizo ne posadí. Ravno tako pa se sme trditi, da bi bila dunajska vlada primorana, z ogersko polovico vedni prepir in boj imeti, ako bi se sedaj dala zapeljati, da bi Magjarom vse privolila, kar zahtevajo, to je: razdelitev države na dvoje, posebne ogerske ministre, z eno besedo: ogersko ustavo od leta 1848. — Naj presodi vsak sam omahljivost tega Deakovega pripodobljeja! — Deak je v daljnem govoru dunajski državni zbor primerjal s Herkulom, Ogersko pa z Antêjem. Rekel je: ako bi bili Ogri šli na Dunaj v državni zbor, bili bi se od svoje matere, od svoje ogerske domovine odtegnili, in dunajski državni zbor bi jih bil zadušil, kakor je Herkul Antêja zadušil, ko ga je dvignil od zemlje, od ktere je Antêju nova moč prihajala, dokler je na tleh stal. — Vprašalo bi se lahko, kam je vendar Deak mislil v tej primeri? Al ni s tem Hrvatom in Erdeljcem (Ramunom) sam sodbo bral, ako se na deželni ali „državni“ ogerski zbor v Pešt podajo, in se tedaj ne držé zvesto krepčavne domače zemlje, kakor se je je držal Antej. — Ne bom dalje pravil, kaj drugrega je še Deak govoril, kako je razdelitev Avstrije in postave od 1848. leta zagovarjal; le toliko omenim, da mu ni pri njegovih pripodobljajih nihče v besedo segel, marveč so bili pripodobljaji zbornikom in poslušalcem tako všeč, da eljen-klicev ni bilo ne konca ne kraja, in po dokončanem govoru se je vsa zbornica z radosti kipečimi obličji k Deaku gnječila ter mu roko stiskala.

Z brkinskih hribov na isterski meji 5. sušca. Neprenehano deževno vreme preteklega meseca je krivo, da ngradi naši še niso obdelani. Prosenca meseca so naši Brkini dosti nogradov popravili, njive in senožeti čistili; škoda, da je svečan ustavil to delo! Kakor tožijo „Novice“ o drugih krajih, da ljudje neusmiljeno ravnajo s svojimi gozdi (boršti), tako je žalibog tudi pri nas; naši brkinski hribje so kdaj bili polni lesa; zdaj je čedalje več goljav. Zakaj pa ljudje tako strašno drvarijo? Sila jih priganja v to slabo gospodarstvo: slabe poljske letine, pičli pridelki in veliki davki. Ako bi nas ne bil letos vinski pridelek rešil nadlog, ne vem, kaj bi bili počeli! Lanska posebno dobra brkinščina se je prav na široko prodajala, še čez Ljubljano naprej; želeči bi bilo, da bi se dobro naše vino razglasilo še bolj po svetu. Sicer pa še to vedite, da Brkinci radi beremo v „Novicah“, kako se naše cesarstvo zdaj na bolje obrača, da bi se saj kdaj polajšal delavnim ljudem njih stan, pa tudi vsakemu narodu se dalo, kar mu po božji pravici gré, tedaj tudi našemu slovenskemu, ki je tako dolgo za vratmi stati moral. Bog daj srečo!

Brkin.

Iz Ruš na Štaj. 15. sušca. D. G. — Kaj je krivo, ali da ni dela, ali pa lenoba: tega ne znamo, al to čutimo tudi v naši fari, da je čedalje več hudobnežev. Pripetilo se je že letos v tretje, da so po roparsko napadli hiše; dobili so le malo. Tako so tudi zdaj od 11. do 12. t. m. prilomastili trije postopači k samotni vincarii, kjer zdaj stanuje 82 let star kmet, ki je poprejšnjo veliko kmetijo svojemu sinu prepustil in se v počitek podal. Eden teh roparjev z orožjem v rokah v hišo pridere in staremu očetu s smrtjo pretí, ako denarja ne dá. Fantek kakih 14 let star in celó majhne postave se zmuzne skozi okno, in hiti kolikor more drugih ljudi na pomoč klicat. Ko je stari oče s strahom denarjev iskal, prihitita dva soseda korenjaka, zapodita stražo pa vdarita v hišo. Ko ju ropar ugleda, sproži samokres na prvega pa k sreči ga le po strani zadene. Videti, da mu je spodletelo, izdere velik nož, in se ž njim nasproti

spusti; uiti pa le ni mogel močni ropar in divji kakor medved. V tem še tretji sosed na pomoč prihiti in ga s sekiro prav čvrsto po glavi bunkne, tako, da se opoteče. Se le potem ga zmagajo in zvežejo.

Od Radoslavie na Štaj. 14. sušca. —ž— Oprostite predrage „Novice“, da tudi jez prosti kmetovavec za nekoliko časa odložim svoja kmetiška opravila, ter vam iz preteklega časa nekoliko vrstic pišem. Povem vam, da ves čas, ko smo imeli deželni zbor, smo milo obračali svoje žalostne oči proti graškemu glavnemu mestu naše štajarske dežele. Čudili smo se, da se je naš zbor, razun gospodov Razlaga in Hermana — bodi jima slava! tako obnašal, kakor bi bil le en narod v deželi. Milo nam je bilo pri srcu, ko smo videli, da nam deželni zbor ne ene slovenske kmetiške šole privolil ni, v tem, ko je na drugi strani za ne tako koristne naprave na tisoč forintov potrosil. Očitno toraj prašamo: Ali mar naša posestva niso tako z davki obložena, kakor naših sodeželanov Nemcev? ali ne dajemo ž njimi vred primerne števila novincev vsako leto vojaščini? Kje tedaj nam je tista tolikokrat obljubljena ravnopravnost, od ktere mi štajarski Slovenci toliko znamo, kakor od obljubljene dežele oni Izraeljci, kateri so ob času Mojzesa v egiptovski puščavi pomrli? Edina tolažba, ktera nam ostaja, je sedanja pravična vlada in pa upanje, da prihodnje leto, ko bomo imeli novo volitev poslancev, pripelje tudi nam Slovincem milih poslancev v deželni zbor. Zato pa se je treba že zdaj pripravljati. Da pa izvejo tudi tisti naši poslanci, kateri se še celó drznejo praviti, da narod slovenski po njegovi volji zastopajo (ako bi jim le verjeli!), vam tukaj podajamo prošnjo, ktero je več občin (sosesk) podpisalo in po svojem občnem županu g. R. svojemu deželnemu poslancu gosp. Antonu Globočniku izročilo. Glasila se je tako-le: „Blagorodni gospod! Podpisani srenjski župani, svetovavci in odborniki v svojem in v imenu vseh srenjčanov prosijo: blagovolite visokemu deželnemu zboru sledečo prošnjo izročiti: 1. Ker se vsaki narod le s pomočjo maternega jezika omikati more, zatoraj prosimo, da se ljudske šole osnujejo le na národni podlagi. V kateri fari se toraj božja beseda slovensko razlaga, naj tudi v šoli podučivni jezik slovenski bode. Tudi v realnih, gimnazijalnih in bogoslovskih šolah naj se slovenskemu jeziku pravica skazuje. Terjamo, da se nam le pridni in taki učitelji pošiljajo, ki so v slovenskem govoru in pisavi slovniško izurjeni. 2. Kakor nas vsakdanja skušnja uči, mora ena sama napek razumljena beseda koga ob njegovo čast ali premoženje pripraviti, zatoraj prosimo in terjamo, da se nam pošiljajo vselej taki uradniki, ki domači naš jezik v govoru in pisavi popolnoma znajo in so zmožni in pri volji, vse vrste povabil, sodeb itd. nam v slovenskem jeziku pošiljati. 3. Postave imajo za vse državljane vezivno moč; postav pa nikdo spolnjevati ne more, ako za-nje ne vé: zatoraj prosimo in terjamo, da se nam vse deželne in državne postave, vsi ukazi le v slovenski besedi pošiljajo, kar je že veleval najvišji patent od 4. marca 1849. leta. 4. Volili smo poslance v dež. zbor, da se možato potezajo za občni blagor naše premile štajarske domovine; da pa tudi mi Slovenci izvemo, kako se oni potegujejo za pravično reč tistih, ki so vse zaupanje v nje postavili, in kaj dobrega so na naš prid določili, zatoraj prosimo in terjamo, da se nam sejni zapisniki deželnih zborov tudi v našem jeziku pošiljati blagovolijo vsled občnega pravila; — ker enaka bremena z našimi sodeželani nosimo, terjamo ž njimi vred po pravu enakopravnosti enake pravice. Opiraje se na pravično reč, ktero tirjajo že naravna človeška čutila, predrznemo se Vaši milosti, slavni gospod deželni poslanec! zgoraj imenovana zahtevanja izročiti, da

jih visokemu deželnemu zboru predložiti blagovolite; trdno se pa tudi zanašamo, da bo pravicoljubni visoki deželni zbor naša zahtevanja prijazno v posvetovanje vzel in njih v zadovoljnost Bogu, cesarju in domovini vdanih in vselej zvestih Slovencev rešiti blagovolil.“ — Prosimo, da nam g. R. ali gospod G. očitno odgovorita, kaj je tega krivo, da ta naša prošnja ni prišla na mizo visoke zbornice?

Iz Idrije 16. sušca. — y — Danes imam vam drage „Novice“ nekaj veselega naznaniti. Naše cesarsko rudarstvo ni plačevalo do sedaj davkovske priklade. Da se ta napačnost poravná, si je prizadeval naš gosp. župan na vso moč, da bi se zaostali dohodek srenji in okrajni pridobil. In res, kakor se sliši, trud njegov ni bil zastonj; potrdilo je c. kr. ministerstvo njegov predlog, da se plača iz rudarskega zaklada srenji 4400 gold., okrajni pa 6600 gold. — Naš gosp. organist misli prositi šolskega ravnatelja gosp. Fr. Lesjaka, da pripusti namesti „Hier liegt“ kako slovensko pesem pri šolarski maši peti. — Da bode vslíšan, menda ni dvombe; saj vendar tudi pri nas sme biti, kar je drugod.

Novomesto *) 11. marca. — V. O. — Danes je tukajšnja čitalnica pokazala, da se je vdružila kot dostojna sestra večim slovenskim čitalnicam, zakaj danes je ta še tako mlada cvetica v vencu mile majke Slovenije stopila na „oder“ in s tem v drugo stopinjo svoje delavnosti, svojega bitja; danes so pokazali udje tega društva, kaj zmora dobra volja in čisto, verno čutje do matere Slovenije! — Komaj je odbila 7. ura, zbrano bilo je toliko ljudi, da ni bilo več prostora tudi le za enega ne. Kdor je pozneje prišel, moral je vzunaj dvorane ostati, ali pa se domú podati. — Na čisto novo in res kaj lepo izdelani oder stopi sedaj g. podpredsednik ter z navdušeno besedo govori takole: „Slavna gospôda! Le malo časa je preteklo, kar je jela cvesti devotka čitalnica v Rudolfovem tako lepo in čvrsto; nad to lepo, vonjave polno cvetico pa vlada genij mile slovenske majke, ter jo krepko varuje. Z veseljem smemo danes reči, da se želje, ki jih je izrekel naš predsednik po besedah pesnikov: „Zakon nature je tak, da iz malega raste veliko“ bližajo svojemu cilju. Presvitlinaš vladar je obljubil slovesno, naj se vresničijo po pravični tirjavi želje vsacemu narodu lepe Avstrije: „sloboda in enakopravnost!“ Če to dovoli naš oče, nikar se ne mudite, njegovi otroci, marveč pridite k devotki čitalnici, da se raduje nad Vami! Podpirajte jo duševno in materijalno, in potomci se bodo hvaležni spominjali Vas in Vas častili! Danes pa je stopila naša čitalnica po besedi predsednikov v drugo stopnjo svoje delavnosti. Le žalibog, da nas to spominja bridkih zadreg ubogih naših bratov na Dolenskem! Al tudi mi ne smemo zaostati za drugimi čitalnicami, ki so že v ta namen, v podporo ubogih sinov Slovenije marsikaj dobrega učinile! Vam, slavna gospôda, ker ste se danes sešli v tako obilnem številu v blagi ta namen, — slava! Navdušena slava pa tudi Njih Veličanstvu blagemu cesarju Francu Jožefu I., ki nam je odprl pot narodne omike! Zato naprej Slovenci, naprej z združeno močjo čital-

nica na blagor materi Sloveniji! — Živahni živio- in slava-klici so pohvalili te besede, po katerih zaigrajo vrli naši godci narodni „Naprej.“ — Kmalu se vzdigne pregrinjalo in začne se igrati „Domači prepír.“ Mož (g. K.), žena (gospodičina M.) in sosed (g. R.) so izvrstno in z občno živo pohvalo igrali. Pravično to hvalo pritrdil je tudi tak, ki ostrejši sodi. Med prvo in drugo igro so godci zaigrali slovansko četvorko. Druga igra „Strup“, da-si težja od prve, ker kaže bolj notranja čustva, tekla je ravno tako gladko in dobro, kot prva. Poslušalci niso skor našli ne konca ne kraja hvale in ploska. Vse osebe, Bogdanova (gospá O.), Ljudmila (gospodičina O.), Božidar (g. N.), Barbka (gospodičina S.), Micika (gospodičina Š.) in Ciprijan pismonos (g. Š.) so izvršili svoje naloge izvrstno. Videti jih, mislil si, da so to že izurjeni igralci. To igro so gospodje ravnatelji razdelili v dva dela; v drugem delu je prav dobro zapel Božidar pesmico „Srcu“, kajti peti je hotel še, predno se ustrupi. — Kakor se sliši, bode se ponovili še enkrat te dve igri, kajti to želi enoglasno vsa čitalnica. Že pa častito ravnateljstvo pripravlja druge igre. To je lepo; le naprej na tej poti! Dohodki dosegli so lepi znesek za 100 gold.; res veliko, ako se premisli, da je bila vstopnina zelo nizka. — Pri tej priliki naj še povem, da šteje sedaj čitalnica že čez 100 udov, in še zmirom pristopajo novi!

Iz Ljubljane. Kmetijska družba in kupčijska zbornica ste za svojega zastopnika pri ministerskem posvetovanji o colnih preuredbah izvolili častitega rojaka našega gospod prof. dr. Kluna na Dunaji, ki je radovoljen prevzel ta častni posel.

— Delitev premij (48 ces. cekinov) in srebrnih svetinj za dobro rejo kónj bode letos v Postojni in sicer 16. avgusta (velikega srpana).

— Ko se je izvedilo, da dobí Preissing za prihodnje leto ravnateljstvo gledišča, ker se je do razpisanega obroka edini on oglasil in sposoben bil za to spoznan, se je nekdo oglasil v „Laib. Ztg.“ in klical brnskega ravnatelja Zöllnerja na pomoč, ter od deželnega odbora zahteval, naj ustavi oddanje gledišča, češ, da se še ne mudí ravnateljstvo tako hitro oddati. Čudni so taki ljudje! Že dve leti se je v „Laib. Ztg.“ in v drugih časnikih grajal deželni odbor, da tako pozno razpisuje oddajo glediščinega ravnateljstva in tako najslabjše moči vjame; — letos se je podvizal, pa zopet ni vstregel nekterim! In zakaj ne? — vendar ne za to, ker Preissing je zagotovil, da bode po sklepu deželnega zbora dajal tudi slovenske igre? S katero pravico se more odbijati Preissing? Da nima bogastva? Kaj morebiti kak drug ravnatelj pride v Ljubljano s kakim drugim namenom, kakor s tem, da si napolne svojo mošnico? Ali je premožni ravnatelj Fürst Vam zadovoljil? Ali se ne pravi z vsakim ravnateljem „mačka v žaklji kupiti“ in zlasti s takim, ki po več glediščih špekulira? In kaj mislite, da le tisti, kdor ima „polen žakelj“, kaj veljá? Če je tistih 1600 gold., ki jih dobiva ravnatelj v pripomoč, naposled vendar le deželni denar, more dežela zahtevati, da se tudi igre v deželnem jeziku dajejo v gledišču, sicer bi se deželni zbor ne bil vtikal v glediščine zadeve. To naj dobro prevdari tisti znani kvintet, kteremu Preissing ni po volji: ali po Zöllnerju dobimo tudi kterikrat domače igre? Če se nabere še od druge strani 1400 gld., ki jih neki zahteva Zöllner, je 1600 gold. iz deželnega zaklada vendar-le še viši znesek, do kterega nima samo Nemec, temuč tudi Slovenec pravico. In mi zahtevamo le pravico, družega nič!

— Program velike „besede“, ki jo velikonočni pondeljek v podporo siromakom Dolencem napravi čitalnica ljubljanska združena z „južnim sokolom“

*) Kadar pišemo po nemški, pišemo po novem vsigdar „Rudolfswerth“, vsled razglasa sl. deželne vlade; slovenskega imena pa ta ukaz, kakor so „Novice“ že govorile, ni predru-gačil in „Rudolfovo“ je le po nekem častitem jezikoslovcu nasvetovano bilo. Narod se bo na veke „Novega mesta“ v slovenskem jeziku držal kakor se drži Ljubljane namesti Laibach, Vrhnike namesti Oberlaibach, Radoljce, namesti Radmannsdorf, Kranja namesti Krainburg, Bistre namesti Freudenthal in sto in sto drugih imen. Da so nemška in slovenska imena mest, trgov in vasi navadno drugačna, ves svet vé. „Novicam“ je razumljivost prvo. Vred.

v gledišču, se bode kmalu razglasil. Obljubiti moremo, da bo „beseda“ prav izvrstna. Dotični odbor je v „Triglavu“ prošnjo razglasil do lastnikov gledališčinih lóž, naj bi za tisti večer, ako morebiti sami ne pridejo v gledališče, blagovolili take prazne lože pogojno ali brez-pogojno odstopiti dobrotljivemu namenu in to po-vedati gosp. Fr. Ravnikarju, kteremu je odbor izročil oddajenje tudi tako imenovanih zaprtih sedežev.

— „Beseda“ v čitalnici v nedeljo je napravila svojim udom prav prijeten večer. Iz pevskega oddelka je bil s posebno živahno pohvalo sprejet dvospev iz Verdi-jeve opere „Atilla“, ki sta ga izvrstno pela gospoda Fr. Vidic in V. Koloretto, pa tudi Vašakov osmospev in še posebno odlomki iz zmiraj mladega Ipavčevega zbora „Kdo je mar“ sta prejela občno pohvalo; mlada gospodičina Tinica Pleiweisova ga je lepo spremljala na glasoviru; simpatični glas g. V. Valenta-ta je v sa-mospevu zborovem segal poslušalcem zopet močno v srca, pa odlikoval se je tudi čveterospev. Po odpetih pesmah se je igrala nova igra „V gostilnici na pošti“, ki jo je g. Zabukovec poslovenil po Goldonijevi. V tej igri se sicer ne godí veliko, pa je tem bolj mi-kavna v govorih, v kterih je marsiktero podučno zrnice. Gospod Zabukovec v svojih prevodih zmiraj pravo za-dene. Zato je pa tudi ta igra od konca do kraja zani-mivala slušatelje. Vsi gospodje, vsak po svoji nalogi, so izvršili igro prav dobro, še posebno pa se je odli-kovala danes v najboljirniši „Ljudmilini“ nalogi gospo-dičina Prelihova, ki je z veliko razumnostjo povdarjala v različnih situacijah vsako besedico.

— Neko zelo zanimivo novico moremo danes svojim čitateljem povedati: slavni naš dr. Benj. Ipavec sklada veliko spevoigro (opêro) v 3 djanjih. Besede te igre so original; predmet njen je vzet iz staroslovenske zgo-dovine po mični Vicko Draganovi povesti, ki so jo pod naslovom „Sveta vira“ (heiliges Schwurgericht) „Novice“ prinesle l. 1857. Ako se dva tako cenjena rodoljuba zložita v delo, kakor sta se zložila v tej spe-voigri, da je eden besede spisal, eden sklada muziko, nadjati se moremo izvrstnega ploda „slovenskega uma.“ Radujmo se!

— Častiti naš roják, g. Jožef Legat, oče svet-lega škofa tržaško-kopriškega in bivši učenik v Naklem nad Kranjem, je v 87. letu svoje starosti na škofovem vidmu v Skednu poleg Trsta umrl. Naj spoštovani mož v miru počiva!

— 6 razbojnikov, ki so 24. dne u. m. med Šembijami in Knežakom reški poštni voz za blizo 6000 gold. oropali, že sedi v Novem gradu v zaporu. Po do-pisu v „Triglavu“ so vsi Istrijani iz okraja novograškega in buzetškega.

— Ravnokar smo izvedeli, da so slovanski sluša-telji više graške šole 18. dne t. m. poslali g. dr. Rie-gerju zahvalnico za njegovo in njegovih sodelavcev hrabro borenje za pravice českega jezika v dež. zboru.

— V včerajšnji seji je mestni odbor z 15 glasovi proti 13 izvolil gosp. Luka Svetca za magistrat-nega komisarja, kteri bode, ko prihodnji mesec ma-gistrat prevzame mestne policijske zadeve, oprav-ljal to tako važno kot težavno politiško-sodniško službo.

— Rayno nam doide prežalostna novica, da je g. France Žerovec, koncipient pri g. dr. Zupanu, po dolgi bolezni umrl. Bodi zemljica lahka poštenemu mo-žaku, iskrenemu rodoljubu!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Rožnika (junija) meseca bo dunajska banka začela izdajati nove bankovce po 5 gold.; potem se

prekličejo sedanjí. — Pričakujejo se nova pravila o mirovini (penzii) za cesarske uradnike. Odločevala se bo — pravijo — mirovina od 9 do 9 let; celo plačo dobí, kdor služi 36 let, polovico, kdor 18 let. — Vlada hoče, da večja mesta prevzamejo policijska opravila; graški in salcburški mestni odbor sta se branila; zdaj se sliši, da cesarska policija ostane, a na stroške mestne, ako je mestne županije nočejo prevzeti. — Ces. finančne straže se je že razpustilo 1000 mož, pa se jih bo neki še 2000, da se tako tudi v tej zadevi zmanjšajo stroški državni. Veliko teh stražnikov se je vdinjalo v vojaštvo. — Načrt druge adrese oger-skega deželnega zbora, ki odgovor daje na kraljev od-pis od 3. dne t. m., je prišel 14. dne t. m. v deželni zbor. Kakor jajce jajcu je tudi druga adresa podobna prvi; vse to, kar je prva zahtevala, pa ji je kraljev odpis odbil, iznova zahteva (postave od 1848. leta, ogersko ministerstvo, stare županije) z novimi razlogi podpirana, samo v besedi je še nekako krotkeja. Ma-gjari tedaj še zmiraj le sebe vidijo, Avstrije pa ne! — Kakor se sliši, se začne razgovor med hrvaško in ogersko deputacijo po veliki noči. — Zborniki de-želnega hrvaškega zbora so večidel odpotovali na svoj dom, kjer ostanejo do 1. maja. Prevzvišeni škof Strossmajer se je čez Dunaj podal v Djakovo nazaj. Zopet je svetli škof, ki ga prav po resnici po-štujemo mecena jugoslavenskega, daroval 20.000 gold. jugoslavski akademii — v akcijah novega gledišča spletskega. — Ko je glas počil na Českem, da so nekteri židovi (judje) kupovali v pribramskem rudniku ukradeno srebro in tako državo za marsikak milijon oškodovali, se je vnela velika jeza zoper židove po več krajih na Českem in godila se je mnogotera žalostna sila zoper nje. To pa so zgrabili zlasti dunajski nem-škutarski časniki in se strašno dréti začeli, rekši, da národna (slovanska) stranka je tega hujskanja kriva in sto taci reči. Zdaj jim je vlada sama usta zamašila, ker v deželnem zboru pražkem je vlade zastopnik očitno-rekel, da ne národne ne politične krivde ni tū vmes; kaj je krivo, bo razodela sodniška preiskava. Za vbrambo enacih razujzdanosti je v več krajih oklicana sodba na mestu (Standrecht). — Slovanske občine (soseske) na Marskem pošiljajo prošnje državnemu mi-nistru, naj bi se po narodni ravnopravnosti vpe-ljal česki jezik v gimnazije in realke, ker deželni zbor v tem ni nič opravil ali ni opraviiti mogel. Tudi po Slovenskem bi bile take prošnje na pravem mestu, kajti vladina stvar je to, da se tudi v šolah dá vsakemu ná-rodu pravica. — Vojska ali mir? to je vprašanje, na ktero odgovor skriva še prihodnost. Pruska vlada še ni rekla, da hoče mirovati; ruska neki vendar le zbira svojo armado; Lahí tudi rogovilijo, v Moldavi in Vlahii je še vse negotovo. Avstrijska, angležka in francozka vlada so se dogovorile, da se trdno drže pariške po-godbe 1858. leta o podonavskih zadevah, turška pa (neki v soglasji z rusko) hoče, da se Moldava in Vla-hija ločite zopet na dvoje. Da avstrijske vlade ne pri-hití kako nemirno početje, je Njih veličanstvo sklicalo na Dunaj v posvêt vse maršale (vojaške prvake) in med njimi tudi fzm. Benedeka. Kaj se je v tem posvetu go-dilo in sklenilo, ni znano.

Milodari za Dolence.

Iz Predoselj 11 gold.

Kursi na Dunaji 20. marca.

5 % metaliki 59 fl. 65 kr.

Narodno posojilo 62 fl. 30 kr.

Ažijo srebra 102 fl. 50 kr.

Cekini 4 fl. 95 kr.